

Topol černý

Populus nigra L.

Stupeň ohrožení: C2

POPIS

Strom velkých rozměrů se silným kmenem, výraznými kořenovými náběhy a rozkladitou korunou. Dosahuje výšek 30-40 m, průměru kmene 1,5-2 m a dožívá se stáří asi 150 let. Má mohutný kořenový systém, sahající značně daleko za obvod koruny. Výmladková schopnost je vydatná na kmeni i na pařezu, druh snáší seřezávání na hlavaté tvary podobně jako vrba. Letorosty lysé, žlutavé, na průřezu okrouhlé, s velmi nápadnými lepkavými, zašpičatělými pupeny. Listy jsou střídavě postavené, čepel dlouhá do 10 cm, kosníkovitě vejčitá až kosníkovitá, lysá, na bázi široce klínovitá, po obvodu vroubkovaně pilovitá, nebrvitá. Je dvoudomý, převislé jehnědy jsou 4-10 cm dlouhé, samčí kratší než samičí. Drobné tobolek obsahují velké množství semen s létacím aparátem.

EKOLOGICKÉ NÁROKY

Světломilná dřevina, která ani v mládí nesnáší zastínění. Druh vyžaduje velké množství dostupné vláhy v půdě, je důležité, aby to byla voda pohyblivá, nikoliv stagnující, i když dlouhodobé záplavy snáší dobře, obsazuje v lužním lese nejnižší polohy přímo podél vodního toku na mladých aluviích, kde nejdéle trvají záplavy a materiál půdního povrchu je stále v pohybu. Typická stanoviště se vyznačují písčitými až štěrkovými půdami. Je značně přizpůsobivý, dokonce nalétá a ujímá se na haldách kamenné hlušiny, ale živoří na rašelinných půdách. Na rozdíl od jiných druhů a kříženců odolává invazi jmelí bílého. Je to dřevina teplomilná, ale v ČR se nachází zejména na severních a severozápadních expozicích (66 %) a v rozpětí nadmořských výšek 140-700 m, dle záznamů většina lokalit leží v 1.-3. lesním vegetačním stupni.

Druh se v ČR vyskytuje zřídka, jeho prezence byla sice zaznamenána v 16 třídách fytocenologického systému, ale vzhledem k záměnám s *Populus ×canadensis* je velmi těžké určit jeho původní výskyt. Je typickým druhem svazu *Salicion albae*, což potvrzují i záznamy, kde dosahuje zastoupení 25 %.

ROZŠÍŘENÍ

Druh s velkým areálem v teplejších částech Evropy, Asie a severní Afriky, těžištěm rozšíření je oblast Středomoří. Vertikální rozšíření je ve velké části areálu omezeno na nejnižší polohy, vyskytuje se převážně v pruzích lužních lesů podél větších toků, jen vzácně vystupuje do podhorských a horských poloh (ve středoasijských pohořích do 2600 m n. m.). Na našem území je přirozeně zastoupen rovněž jen v lužních lesích u velkých řek a jejich přítoků. Těžiště rozšíření je v teplých úvalech Labe a Ohře, dále v úvalech Moravy, Dyje, Svratky a Odry. Vzácně zachovalé zbytky lužních lesů jsou ještě na řece Moravě a u Přerova nad Labem.

PŘÍČINY OHROŽENÍ

Druh je jedním z rodičů množství klonů tzv. produkčních topolů *Populus ×canadensis* – topol kanadský (syn.: *P. ×euro-americana*). Dochází ke spontánnímu křížení jak s druhem *P. deltoides*, tak s výše uvedeným křížencem, který se pěstuje v zastoupení více než 30 klonů. V poslední době pak je zde nebezpečí hybridizace i s křížencem *P. nigra* x *P.*

maximowiczii, který se běžně používá na topolových plantážích. Druh je též ohrožen úbytkem vhodných biotopů.

SEZNAM LITERATURY

BEDNÁŘ V., 1964. Fytocenologická studie lužních lesů Hornomoravského úvalu. Acta Univ. Palack. Olomuc., Praha, 16, Biol., 6: 5-71.

GRULICH V., 2012. *Red List of vascular plants of the Czech Republic, 3rd edition*. Preslia 84: 631–645.

HOLUB J., 2000. Černá listina vymizelých taxonů květeny České republiky a Slovenské republiky. Preslia 72: 167-186.

HOLUB J. & PROCHÁZKA F., 2000. *Red list of vascular plants of the Czech Republic - 2000*. Preslia 72: 187-230.

HOLUB V., 1996. *Geobotanická diagnostika narušení lesních porostů v chráněném území Černínovsko u Neratovic*. [Dipl. pr.; depon. in: PřF UK, Praha.].

CHMELÁŘ J., KOBLÍŽEK J., Salicaceae. In: Květena České republiky, vol. 2, HEJNÝ S., SLAVÍK B. (eds.), Academia, Praha.

KRÁL J., 1970. *Charakteristika vegetace v úseku aluviální nivy řeky Moravy mezi Mikulčicemi a Tvrdonicemi se zvláštním zřetelem na společenstva lužní a luční*. [Dipl. pr.; depon. in: knih. Úst. bot. a zool., PřF MU, Brno.].

MOTT J., 1989. *Topoly a jejich uplatnění v zeleni*. Aktuality VŠÚOZ Průhonice. Sempra – Průhonice.

NEUHÄUSLOVÁ Z., 1987. *Společenstva vrby bílé a vrby křehké v České socialistické republice*. Preslia, Praha, 59: 25-50.

NOVOTNÁ Z., 1958. *Příspěvek k poznání lužních společenstev středního Polabí*. Sborn. Čs. Akad. Zeměd. Věd, Praha, Lesn., 4 (31): 87-98.

NOVOTNÝ P., 1998. *Floristická studie území severovýchodně od Uherského Brodu*. DP.knih. Úst. bot. a zool. Přírod.fak. Masaryk. univ., Brno.

PROCHÁZKA F. (ed.), 2001. *Černý a červený seznam cévnatých rostlin České republiky (stav v roce 2000)*. Příroda 18: 1-166.

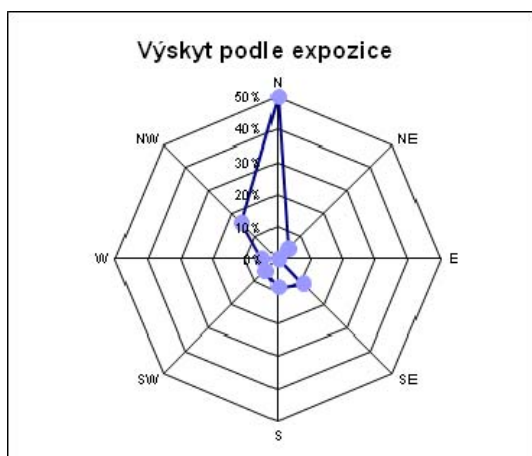
SEDLÁČKOVÁ M., 1987. *Příspěvek k poznání lužních lesů podhůří Moravskoslezských Beskyd*. Čas. Slez. Muz. Opava, ser. A, 36: 27-34.

SOVÍK Z., 2004. *Měkký luh a rybníky v NPR Polanská niva - inventarizační průzkum z oboru fytocenologie*. [Inventariz. průzk.; depon. in: Správa CHKO Poodří, Studénka.].

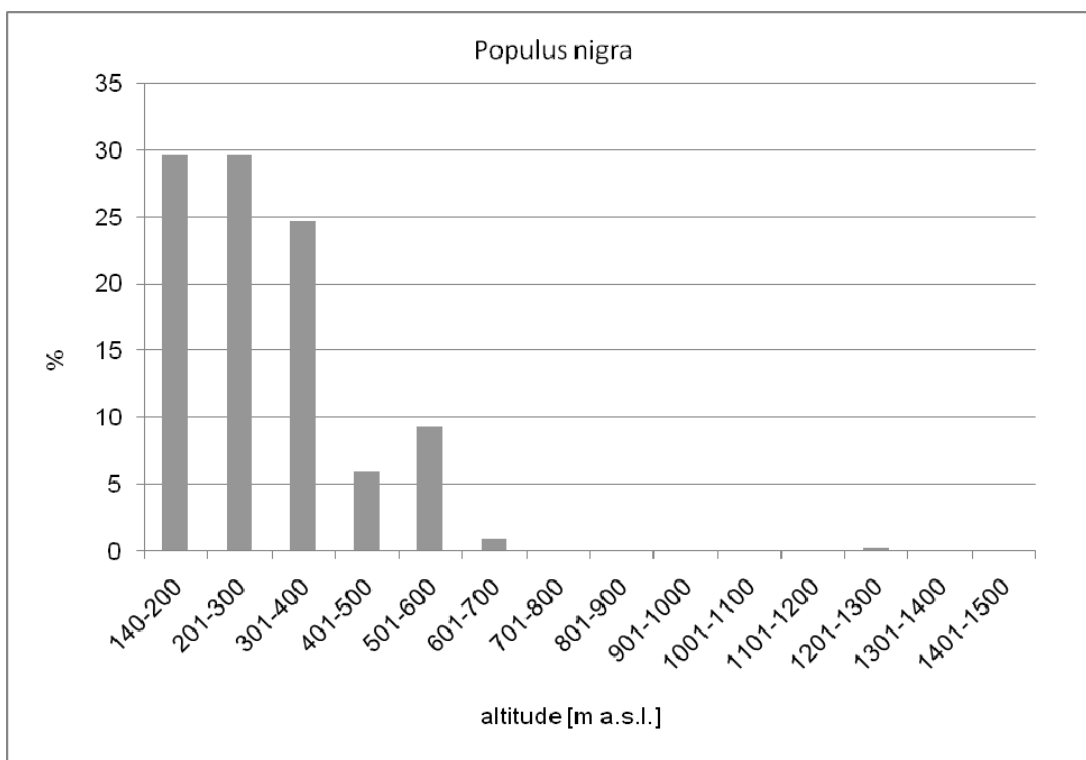
STALMACH J., 1984. *Lužní lesy v Poodří. II. část. Saliceto-PopuletumTx. 1931, Meijer - Dress 1936*. Campanula, Ostrava, 6: 103-118.

ÚRADNÍČEK L., MADĚRA P., TICHÁ S., KOBLÍŽEK J., 2010. *Woody plants of the Czech Republic*. Lesnická práce, Kostelec nad Černými lesy, pp. 368.

VIŠŇÁK R., 1992. *Vegetace a flóra města Liberec I-III*. [Dipl. pr.; depon. in: Kat. bot. PřF UK, Praha.].

Výskyt podle nadmořské výšky

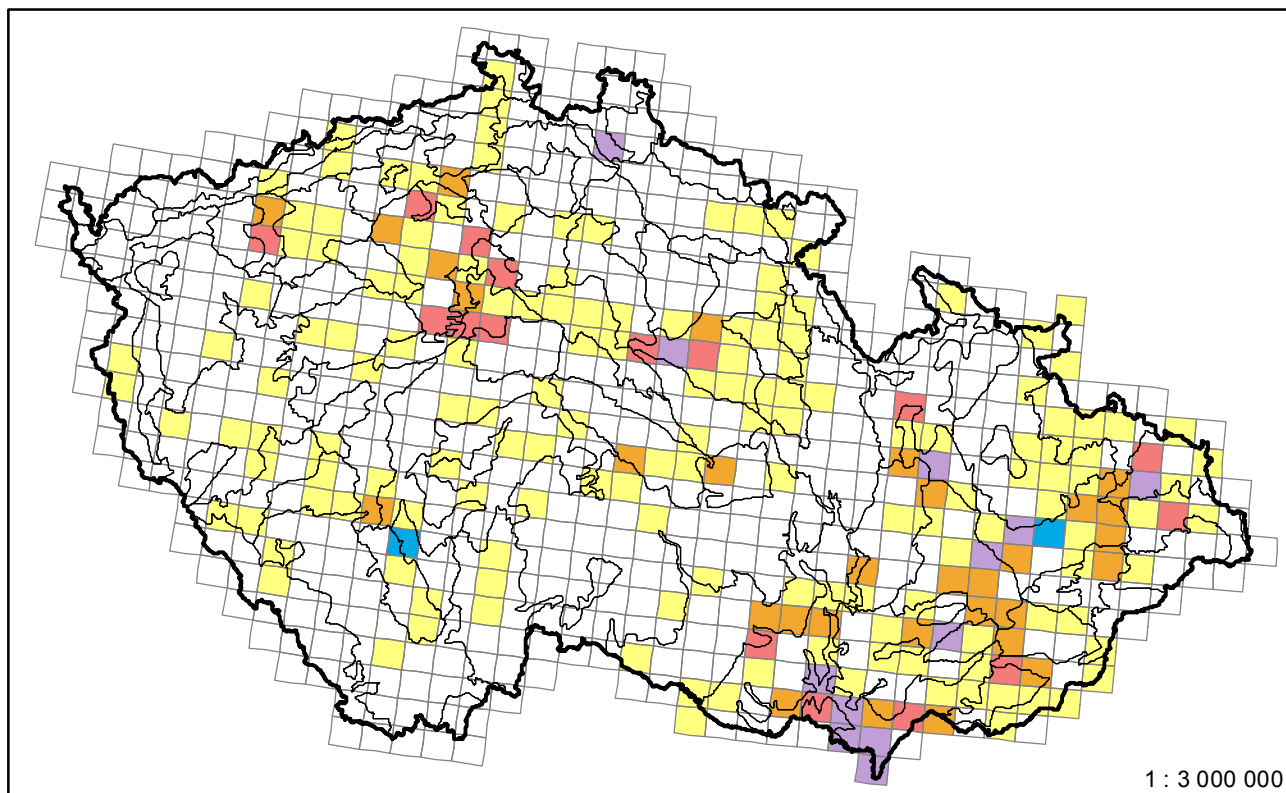

Výskyt podle SLT

	extreme			acid				trophic						humus enriched			water enriched			gleying			wet		turf
	X	Z	Y	M	K	N	I	S	F	C	B	W	H	D	A	J	L	U	V	O	P	Q	T	G	R
9																									
8																									
7																									
6																				1					
5								1						2			2	16		12					
4														1			8								
3							1	1					22	4			42	9	8	1					
2		1											36	8			26			17			11		
1								17						34			102	29	12		13		2		
0																									

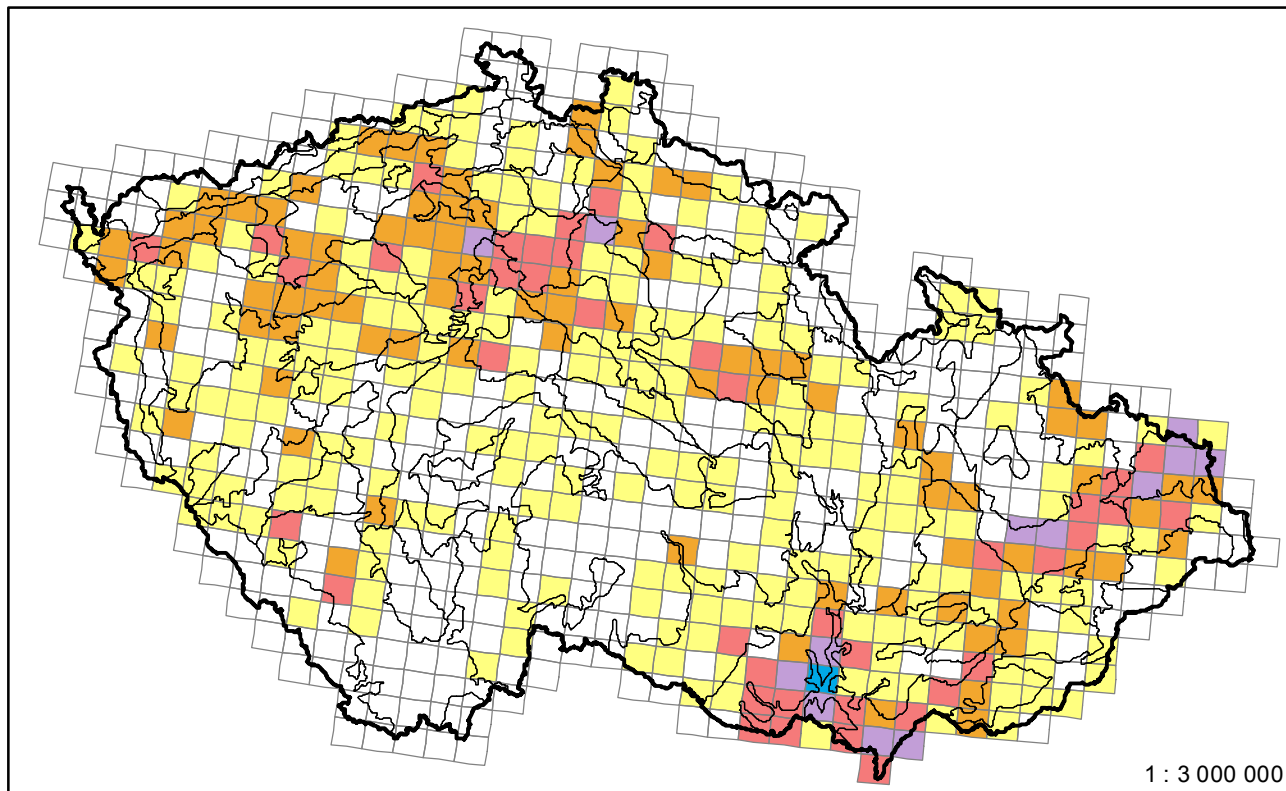

Výskyt do roku 2000

počet lokalit 1 - 2 3 - 4 5 - 7 8 - 11 12 - 15

Výskyt po roce 2001

počet lokalit 1 - 4 5 - 12 13 - 27 28 - 62 63 - 104